

En generös gemenskap – Var är din skatt?

Bönegruppen

För några år sedan startade jag och Jakob en husgrupp här i församlingen. Gruppen bestod av personer i åldrarna 22-30 år. Ungefär hälften var studenter, hälften hade utbildning och jobb. Under en period bestämde gruppen sig för att tala om givande. Vi ville inte prata om det på det sätt vi kanske gjort tidigare, alltså att i luddiga termer tala om att det är bra att ge. Nej, vi bestämde oss för att göra något lite ovanligt.

Vi hade beslutat oss för att alla i gruppen skulle redovisa sin privatekonomi. Alla sparkonton, lån, utgifter, studielån, fonder och vad vi tjänade i månaden. Och så gick vi ett varv och presenterade vad vi hade för tillgångar och utgifter. Några hade stora besparingar som föräldrar sparat ihop under uppväxten, en annan hade fått ett arv av en släkting. Jag och Jakob som pluggat fem respektive fyra år berättade om våra 500 000 i studieskulder, någon hade en relativt hög lön, en annan var underbetald. Och så delade vi siffror med varandra som vi inte delat med någon på det sättet tidigare, förutom kanske med vår livskamrat. Syftet med den här övningen var inte att jämföra oss med varandra, utan att lyfta på locket till ett område i vårt lärjungaskap som vi sällan – nästan aldrig – talat öppet om utan gömt undan som något privat. Och utifrån det tala om givande.

Genom kyrkans historia har det funnits många åsikter och förväntningar på människors sätt att leva, inte minst när det gäller frågor som rör sex och samlevnad. Men väldigt sällan har vi talat konkret och tillrättavisande till varandra när det gäller pengar, i alla fall i de kristna sammanhang jag befunnit mig i. Och jag tror att jag vågar generalisera och säga att kyrkan har haft lättare med åsikter om det som sker i folks sängkammare än det som sker på banken. Och ändå är det där med pengar något som Jesus procentuellt lägger väldigt mycket tid på att tala och undervisa om.

Om temat

Vi befinner oss i ett tema i april-juni här i församlingen där vi vill tala just om givande. Inte bara ett givande som handlar om att ge fysiska pengar, utan om en livsstil som kännetecknas av generositet. I Bibeln möter vi en Gud som älskar översvallande, och som slösar med sin kärlek på ett nästan dåraktigt sätt. Det tydligaste exemplet är såklart Jesus Kristus som lämnar allt, makten, härligheten och tronen, för att leva som människa. Och genom att ge hela sig själv, erbjuder han räddning till hela mänskligheten.

Som utgångspunkt i denna predikoserie använder vi texter från Lukasevangeliet. Gång på gång i Lukas undervisar Jesus om att livet tillsammans med honom både innebär ett mottagande och ett givande. Jesu lärjungar uppmuntras att både ta emot Guds kärlek och omsorg, och samtidigt låta en generös livsstil vara något som människor runtomkring dem ska känna igen dem på.

Läs Lukas evangelium 12: 13- 21

Vi dyker in i en scen i bibelberättelsen där Jesus tillsammans med sina lärjungar står inför en stor folkhop. Det står att människor i tusentals hade samlats, och Jesus är mitt i ett resonemang om den kommande domen, när en man i folksamlingen höjer sin röst och ber Jesus om råd i en arvsrättslig tvist. Enligt 5 Mos 21:17 skulle en äldre son ärva dubbelt så mycket som en yngre son. Vi kan därför utgå från att det är den yngre brodern som nu vänt sig till Jesus och ber honom att säga åt den andra brorsan att dela arvet med honom.

Att det lätt kan bli konflikter när arvspengar ska delas upp var ju inget unikt för den tiden. Idag hamnar sådana frågor hos begravningsbyråer och advokatfirmor, men på Jesu tid var det en uppgift för de

skriftlärd att ge råd i. Men Jesus är inte alls intresserad av att bli insyltad i arvsrättsliga konflikter. Utan hans svar på mannens fråga är att berätta den här liknelsen.

Berättelsen handlar om en man som verkligen haft bra flyt. Han hade fått goda skördar. Väderförhållandena hade varit i perfekt balans mellan sol och regn och fälten grönskade. Säkert hade han varit en god bonde, rensat ogräs, fixat och donat för att skörden skulle få bästa möjliga förutsättningar för att växa. Det är alltså inte bondens stora skörd, eller i förlängningen hans stora ekonomiska tillgångar, som är problemet i liknelsen. Nej problemet är mannens attityd och förståelse av hur rikedomen blivit hans.

Ego-bonden

Sju gånger i vers 17-19 talar den rike mannen i jagform. "Vad ska JAG göra, JAG har inte plats, Så här ska JAG göra. JAG river mina lador, så att JAG får rum med allt JAG äger och har. Sedan kan JAG säga till mig själv: Nu min vän är du väl försörjd. Och så talar han om den stora skörden som om den enbart berott på honom. Han ger inte heller uttryck för någon som helst vilja att dela med sig av sitt överflöd. Och här kommer vi åt problemet i liknelsen. Bonden hade bara sin egen lycka och välgång i fokus. Det finns inte en antydning till generositet hos mannen, utan det han ser framför sig är att hans framtid håller på att bli tryggad, en ny nivå av ekonomisk stabilitet kommer ge honom den tillvaro han suktrat efter.

Vem vill bli miljonär?

Jag tror alla någon gång sett programmet Vem vill bli miljonär eller Postkodmiljonären som det heter nuförtiden. Programidén bygger på att den tävlande, med svetten lackande i pannan ska svara på svåra frågor, och för varje rätt svar ta sig steg för steg närmare den åtråvärda miljonen. Vägen dit är enkel för vissa, medan andra ringer en vän och tar hjälp av programmets alla livlinor.

Programmet har två huvudsakliga utmaningar. Den mest uppenbara är ju att svara rätt på alla frågor. Men den andra, nog så svåra utmaningen är att veta när det är dags att stanna. Vid de olika säkerhetsnivåerna kan den tävlande säga stopp, ta emot de hoptjänade pengarna och åka hem, glad och rik. Men så finns ju den där frestelsen, som drabbar alla tävlanden: tänk om jag svarar rätt på nästa fråga också, tänk om 150 000 istället skulle kunna bli 250 000? Hela tiden finns risken att svara fel på en fråga och på så vis förlora en massa pengar inom loppet av några sekunder. Men tänk om jag skulle kunna ta mig upp en nivå till?

Den rike mannen hanterar sin stora skörd som de flesta framgångsrika företagare skulle hanterat den. Han river de gamla ladorna och investerar i nya. Målet för utbyggnadsplanerna var att bli ekonomiskt oberoende för många år framåt. Om han bara bygger ut lite, tar sig till nästa säkerhetsnivå, då ska han få vila, då kommer det där trygga, bekymmersfria livet. Då ska han få äta vad han vill, dricka vad han vill och inte längre behöva köpa matvaror från Ica-Basic, Eldorado eller Garant, utan luta sig tillbaka och njuta av rikedomens alla fördelar.

Programmet vem vill bli miljonär och den rike mannen vittnar om samma mönster, tron på att tryggheten kommer så fort jag nått upp till nästa ekonomiska säkerhetsnivå i livet. Och så jobbar vi och sliter i väntan på att nå den där stabiliteten. Den rike mannen tänker att det är nu när han fått den stora skörden, som vilan och njutningen kommer. Men för våra liv och för våra ägodelar råder samma regel: det som finns idag kan vara borta imorgon. Det finns inget löfte om att mitt liv på jorden ska bli långt, och inga garantier i världen som kan ge evighetsvärde åt mina prylar. Gud frågar till slut den rike mannen: Vem ska få allt det du samlat på hög när du inte längre finns?

Frågan blir hängande i luften, och man kan riktigt se hur folkmassan som Jesus berättat liknelsen för, kliar sig i huvudet. Vem ska få allt det som jag samlat på hög?

Budskapet från Jesus är tydligt i den här liknelsen. Fäst dig inte vid dina ägodelar: stringhyllan, den nya altanen, Klong-vasen, bergvärmepumpen, Gudrun Sjödén-kappan, Appleprodukterna, gasolgrillen, espressomaskinen, sommarcaben eller Mon Ami-servisen från Rörstrand kommer inte följa med dig in i himlen. Inte ens de fina, dyra läderbiblarna med guldsnitt och utsmyckningar kommer att bestå den dag då ditt liv på jorden tar slut. Det är verkligen ord och inga visor som kommer från Jesu mun. Gör upp med ditt habegär efter mer!

En kärleksförklaring till någon, inte något

Läser man bara den här liknelsen kan budskapet kännas hårt och dömande på ett sätt som inte leder till handling utan snarare till förlamning. Jaha, men nu då, vad ska jag göra med allt det jag har? Och innebär det att jag måste sälja allt och leva som fattig? Är det ett sådant liv Jesus kallar mig till?

Efter att Jesus berättat liknelsen om den rike mannen till folkmassan, vänder han sig till lärjungarna. De har stått vid honom hela tiden och lyssnat, och nu riktar han sig till dem för att besvara just de där frågorna. Han vill tolka liknelsen för lärjungarna, så att de verkligen förstår.

Läs Lukas evangelium 12: 22-34

Om liknelsen med den rike mannen och hans lador handlar om att avstå från kärleken till något, i det här fallet pengar och ägodelar, så är dessa verser jag nyss läst en kärleksförklaring till någon. Nämligen Guds kärleksförklaring till dig och mig och den här världen. Från att ha talat om habegär vill Jesus nu tala om förtröstan. Och det är ingen slump att dessa texter kommer efter varandra. Enligt Lukas berättelse så är tillit till Gud den tydligaste kontrasten till bondens habegär.

Försäkringar

Det har blivit tydligt för mig sedan jag fick barn hur lätt det kan vara att sätta sin tillit till materiella saker. Att få sitt första barn kommer ju med en rad orosmoment. Tänk om han blir sjuk, slutar andas på natten, är för kall, är för varm, får för mycket mat, går hungrig, bajsar för mycket, bajsar för lite, är för sen med att sitta och för tidig med att gå, för skrikig, för tyst osv. Och under en period, de där första månaderna, ringde det säkert tio försäkringsbolag som på ett så finurligt sätt spädde på min oro. "Tänk om det här händer med ditt barn, eller tänk om det händer dig något? Vill du inte ha de bästa förutsättningarna för ditt barn?!"

Och självklart vill vi det. Och så tecknar vi försäkringar, köper dyra barnvagnar och ergonomiska träleksaker till höger och vänster för att säkra upp tillvaron, och stilla den där känslan av oro. Och detta är inget unikt för förstagångsföräldrar. Vårt behov av att bygga ett tryggt hem är ett fundamentalt mänskligt behov. Vi vill känna oss beskyddade och i säkerhet.

Försäkringsbolaget Trygg-Hansa har som slogan "Vi skingrar din oro". Det är ganska höga anspråk från ett företag. Behovet av trygghet leder vissa till att bygga murar mellan länder, eller sätta upp skyddsvalvar och taggtråd. För andra är det försäkringar, stora sparkonton och pensionsfonder som ger den där känslan av trygghet.

Behovet av säkerhet är inget unikt för vår tid, utan i bibeltexten ger Jesus tre exempel till lärjungarna för att de ska förstå att Gud verkligen vill ta ansvar för våra behov av trygghet och försörjning. Guds omsorg beskrivs som ett motgift mot den rike mannens sätt att tänka, där han själv skulle ansvara för sin trygghet och försörjning. Jesus exemplifierar Guds omsorg med tre exempel.

Tre råd

1) Gud ger korpar och alla himlens fåglar mat och skydd. 2) Gud klär liljor som finns idag men är borta i morgon. 3) Och Gud säger "Tänk inte på mat och dryck och allt som måste fixas och tillagas, Gud Fadern vet vad ni behöver."

Exemplen har som syfte att visa att när världen kämpar och oroar sig för tillgångar, prylar och husköp, så ägnar Gud sig åt något helt annat. Han ser till att fåglarna får mat, han ger blommorna sin färg och gräset sin grönska. Gud ger och ger. Trots att han vet att en blomma inte är den mest långsiktiga investeringen med den bästa avkastningen så ger han och ger. Och sätter på det sättet en modell för oss att följa.

Modellen

Modellen som Gud visar oss erbjuder ett annat liv. Ett liv där vi samarbetar med Gud i att värna om hans skapelse och värna om de människor vi har runt omkring oss. Precis som Gud föder skapelsens alla djur och växter så är också våra tillgångar i första hand gåvor ur hans hand.

Den Gud som uppenbarat sig som den mest frikostiga och utgivande människa som världshistorien känt till, vill mana oss att gå i hans fotspår. Det innebär en riktning i våra liv som kommer skava mot det samhälle vi lever i. Livet i Kristus innebär ett liv i frikostighet, där allt inte handlar om mig och mitt, utan där jag är kallad att ge som gåva det jag fått som gåva. Och i den här modellen så finns ett stort löfte inbyggt: att Gud kommer att ta hand om oss. Det är en säkerhetsnivå som det går att bygga sitt liv på.

När vi släpper våra krampaktiga grepp om att ordna med tryggheten på egen hand, tror jag att vi kan få uppleva en helt ny dimension av vad det innebär att vara försäkrad och trygg. Den halvsanna trygghet som världen lockar oss med går inte att jämföra med Guds omsorg om sin skapelse. Den rike mannen lät sig luras att tro att sann trygghet kommer när ett visst mått av välstånd uppnås. Men i texten verkar Gud vilja hälsa att det inte spelar någon roll vad du kommer med, så länge du ser allt som gåvor från honom och inte fäster dig vid det du har på bekostnad av andras människor.

Avslutning

Dagens predikotext har två tydliga delar. Å ena sidan liknelsens knivskarpa tillrättavisning: Skärp till dig med hur du ser på dina prylar. I vår klädkammare där hemma hänger 103 galgar, så jag predikar inte minst till mig själv när det gäller det här.

Och samtidigt evangelium i koncentrat, Guds stora kärlek, där han verkligen vill att lärjungarna ska förstå hur stor hans omsorg är. Vi behöver inte oro oss så som världen oroar sig. I vers 23 står det: "Livet är mer än födan och kroppen är mer än kläderna." Livet är mer än alla prylar och pengar. Livet är mer än mig och mitt. Det är ett befriande budskap som möjliggör för oss att på samma sätt som Gud är generös, också vara generösa mot varandra. Gud vill att världen ska känna igen oss på det sättet. Att vi som hans folk, som församling, tar emot allt som gåvor från honom själv, och att vi följer den modell för givande som Jesus själv så radikalt exemplifierar.

Min bön är att vi var och en ska ta en stund till rannsakan och reflektion av var vi befinner oss när det gäller hur vi ser på det vi har. Det kan vi bara stämma av själva. Men också en stund där vi får överlåta oss till Gud och säga: "Allt det jag har är ditt, bruka det som du vill." Låt oss ära Gud genom att ta emot hans omsorg om oss!